

Μάγια

Η ΜΑΓΙΑ, διαρκῶς ἀπορροφημένη στὴ μαύρη ραπτομηχανῆ της μάρκας Σίνγκερ, ἦταν βυθισμένη στὸν καημό της. Ὁ καημός της ἦταν κρυφός, ὡστόσο ἔκανε τὴν ἰσχνή φιγούρα της τὶς νύχτες νὰ τρέμει, στέλνοντας κύματα ἀναφιλητῶν καὶ στεναγμῶν. Ὑπῆρχαν φορὲς ποὺ ἐνιωθε πῶς θὰ πέθαινε ἀπὸ τὴ λαχτάρα της νὰ τὸν δεῖ. Ξαπλωμένη μπρούμυτα στὸ πάτωμα γιὰ τὴν προσευχὴ τῆς αὐγῆς, ὀρκίστηκε: «Ὀρκίζομαι στὸν Μεγαλοδύναμο Ἀλλάχ: Τίποτε ἄλλο δὲν ἐπιθυμῶ, Κύριε, ἀπὸ τὸ νὰ τὸν δῶ... μόνο νὰ τὸν δῶ... καὶ ὀρκίζομαι στὸν Μεγαλοδύναμο Ἀλλάχ, σ' Ἐσένα, Κύριε, ὀρκίζομαι πῶς δὲν θέλω νὰ μὲ συναντήσῃ... μονάχα νὰ τὸν δῶ».

Ἡ μητέρα της νόμιζε ὅτι ἡ σιωπηλὴ, χλομὴ Μάγια δὲν μπορούσε νὰ σκεφτεῖ τίποτε ἄλλο σὲ τοῦτον τὸν κόσμο, ὅτι τὸ μυαλό της δὲν ὑπερέβαινε τὰ ὅρια τὰ ζωγραφισμένα ἀπὸ τὶς κλωστὲς καὶ τὰ ὑφάσματά της, κι ὅτι τὸ ἀφτί της ἄκουγε μόνο τὸ θόρυβο τῆς ραπτομηχανῆς μάρκας Σίνγκερ. Μπορεῖ ἡ Μάγια νὰ μὴ σηκωνόταν ἀπὸ τὴν ξύλινη καρέκλα της ὅλη τὴ μέρα ἢ ἀκόμα καὶ μέχρι τὰ μεσάνυχτα, στὴν ἴδια θέση ἐκεῖ μπροστὰ ἀπὸ τὴ μηχανή της, ὅμως ἄκουγε κάθε ἤχο, κάθε φωνὴ στὸν κόσμο γύρω της, κι ἔβλεπε κάθε χρωμα. Σχεδὸν

δὲν σήκωνε τὸ κεφάλι τῆς, ἐκτὸς ἂν ἤθελε νὰ ψάξει τὸ ψαλίδι τῆς ἢ νὰ βγάλει κανένα μασοῦρι κλωστή ἀπὸ τὸ πλαστικὸ κουτάκι τῆς ποῦ φύλαγε πάντα μέσα στὰ ραφτικά τῆς. Ἡ μάνα ἔνιωθε εὐγνωμοσύνη καὶ ἐνοχία μαζί γιὰ τὴν ἀνορεξία τῆς Μάγια, καὶ διακαῶς εὐχόταν νὰ παρουσιαστεῖ κάποιος ποῦ θὰ ἐκτιμοῦσε τὸ ταλέντο τῆς στὴ ραπτική. Αὐτὸς ποῦ ἤθελε ἢ μητέρα, θὰ πρόσφερε στὴ Μάγια μιὰ λαμπρὴ τελετὴ καὶ θὰ τὴν ἔπαιρνε ἀμέσως σπίτι του.

Καὶ ἤρθε.

Ἡ Μάγια, κατὰ τὴ συνήθειά τῆς, καθόταν στὴν ξύλινη καρέκλα πίσω ἀπ' τὴ ραπτομηχανή, στὸ τέρμα τοῦ μακρόστενου διαδρόμου. Ἡ μητέρα τῆς τὴν πλησίασε χαρούμενη, κεφάλι, κι ἔβαλε τὸ χέρι πάνω στὸν ὤμο τῆς λέγοντας:

— Μάγια, κορίτσι μου, ὁ γιὸς τοῦ ἐμπόρου Σουλεϊμὰν ζήτησε τὸ χέρι σου.

Τὸ κορμί τῆς Μάγια συσπάστηκε ὀλόκληρο. Τὸ χέρι τῆς μάνας τῆς βάρυνε ἀφόρητα πάνω στὸν ὤμο τῆς, ὁ λαιμὸς τῆς ξεράθηκε καὶ εἶδε μπροστά τῆς τὴν κλωστή τοῦ ραψίματος νὰ τυλίγεται γύρω ἀπὸ τὸ λαιμό τῆς σὰν τὴ θηλιά τῆς ἀγχόνης. Χαμογέλασε τότε ἡ μητέρα καὶ εἶπε:

— Σὲ περνοῦσα γιὰ μεγάλη κι ἐσὺ ντρέπεσαι σὰν κοριτσάκι.

Κι ἐκεῖ τελείωσε τὸ θέμα καὶ κανεὶς δὲν τὸ ἀνοιξε πάλι. Ἡ μητέρα ἀσχολήθηκε μὲ τὴν προετοιμασία τῶν γαμήλιων ρούχων καὶ τοῦ μείγματος ἀπὸ λιβάνι, ἔντυσε ὅλες τὶς μαξιλάρες μὲ καινούργια καλύμματα, στὸ τέλος ἐνημέρωσε ὅλους τοὺς συγγενεῖς. Οἱ ἀδερφὲς τῆς νύφης δὲν ἔβγαλαν κουβέντα καὶ ὁ πατέρας ἀνέθεσε ὅλες τὶς

εϋθύνες στη μάνα. Ἐπρόκειτο γιὰ τὶς κόρες τῆς ἐξάλλου, καὶ τὰ ζητήματα τοῦ γάμου ἦταν δουλειὰ τῶν γυναικῶν.

Ἡ Μάγια μυστικὰ ἐγκατέλειψε τὴν προσευχὴ καὶ ψιθυριστὰ εἶπε: «Κύριε, ὀρκίστηκα στὸ ὄνομά Σου, ὀρκίστηκα σ' Ἐσένα πῶς τίποτα δὲν ἐπιθυμῶ... παρὰ μόνο νὰ τὸν δῶ... καὶ σοῦ ὑποσχέθηκα ὅτι δὲν θὰ κάνω λάθος, πῶς δὲν θὰ ἀποκαλύψω ὅσα βρίσκονται βαθιὰ μὲς στὴν καρδιά μου. Ὁρκίστηκα σ' Ἐσένα καὶ δὲν παρέλειψα τίποτα. Γιατί λοιπὸν ἔστειλες αὐτὸν τὸν γιὸ τοῦ Σουλεϊμάν στὸ σπίτι μας; Μὲ τιμωρεῖς γιὰ τὴν ἀγάπη ποὺ νιώθω; Ὅμως ἐγὼ δὲν λέω τίποτα γι' αὐτόν, οὔτε καν στὶς ἀδερφές μου... Γιατί ἔστειλες τὸν γιὸ τοῦ Σουλεϊμάν στὸ σπίτι μας; Γιατί;»

— Μάγια, θὰ μᾶς ἀφήσεις; ρώτησε ἡ Χάουλα.

Ἡ Μάγια δὲν ἀπάντησε. Ἡ Ἄσμά ἐπέμεινε:

— Εἶσαι ἔτοιμη νὰ μᾶς ἀφήσεις; Ὑστερα γέλασε καὶ συνέχισε: Ἐχε πάντα στὸ μυαλό σου τὴ συμβουλὴ τῆς γυναίκας τοῦ Βεδουίνου στὴν κόρη τῆς ποὺ παντρεύταν· τὴ βρήκαμε στὴν ἀποθήκη, στὸ παλιὸ βιβλίο μὲ τὸν τίτλο *ἄλ Μοστάτραφ*.

— Δὲν εἶναι στὸ βιβλίο *ἄλ Μοστάτραφ*, εἶπε ἡ Μάγια.

Θύμωσε ἡ Ἄσμά καὶ εἶπε:

— Τί γνωρίζεις ἐσὺ ἀπὸ βιβλία; Ἡ συμβουλὴ ἦταν στὸ βιβλίο *Κιτάμπ ἄλ μοστάτραφ φὶ κὸλ φὰν μοστάζ-ραφ*.¹ Πρόκειται γιὰ τὸν κόκκινο τόμο πάνω στὸ δεύτερο ράφι. Ἡ γυναίκα τοῦ Βεδουίνου λέει στὴ νύφη νὰ

---

1. Πρόκειται γιὰ ἓνα εἶδος ἀλμανάκ, βιβλίο μὲ συμβουλές καὶ ἄλλα καθημερινὰ γυναικεῖα θέματα.

χρησιμοποιεῖ νερό, νὰ βάφει τὰ μάτια της ἔντονα μὲ μαῦρο μολύβι καὶ νὰ ἐνδιαφέρεται πάντα τί θὰ φᾶνε καὶ τί θὰ πιοῦν.

—Ναί, ἀπάντησε ἡ Μάγια, καὶ νὰ γελάω ὅποτε γελά, νὰ κλαίω ὅποτε κλαίει, νὰ χαίρομαι ὅποτε χαίρεται.

—Τί σοῦ συμβαίνει, Μάγια; παρενέβη ἡ Χάουλα. Ἡ γυναίκα τοῦ Βεδουίνου δὲν εἶπε κάτι τέτοιο. Ἐννοοῦσε μόνο νὰ χαίρεσαι μὲ τὴ χαρὰ του καὶ νὰ λυπᾶσαι μὲ τὴ λύπη του.

(Καὶ ποιός λυπᾶται μὲ τὴ δική μου λύπη;)» ἀναρωτήθηκε ἡ Μάγια καὶ ἡ φωνή της συνεχῶς χαμήλωνε. Ἡ λέξη *λύπη* ἤχησε παράξενα, φάλτσα, καὶ ἀπλώθηκε βαριά πάνω ἀπὸ τὶς ἀδερφές.

Ὅταν ἡ Μάγια εἶδε τὸν Ἄλι μπὶν Χάλαφ, ἐκεῖνος εἶχε ἐπιστρέψει χωρὶς πτυχίο μετὰ ἀπὸ χρόνια σπουδῶν στὸ Λονδίνο. Ἡ ὄψη του ἄφησε τὴ Μάγια ἄφωνη στὴ στιγμή. Ἦταν τόσο ψηλὸς ποὺ τὰ διαβατάρικα σύννεφα στὸν οὐρανὸ ἄγγιζαν τὸ κεφάλι του καὶ τόσο λεπτὸς ποὺ ἡ Μάγια θέλησε νὰ γίνεи τὸ στήριγμά του γιὰ νὰ τὸν προφυλάξει ἀπὸ τὸν ἄνεμο ποὺ ἔπαιρνε τὰ σύννεφα μακριά. Ἦταν εὐγενικός. Εἶχε τὴ μορφὴ ἀγίου. Δὲν ἦταν ἀπὸ ἐκείνους τοὺς συνηθισμένους ἀνθρώπους ποὺ τὸ εἶχαν ἔμφυτο νὰ τὸ ρίχνουν στὸν ὕπνο ἢ νὰ βρομᾶνε.

—Θεέ μου, Σοῦ ὀρκίζομαι, θέλω μόνο νὰ τὸν ξαναδῶ μία καὶ μοναδικὴ φορά.

Καὶ τὸν εἶδε τὶς μέρες τῆς συγκομιδῆς χουρμάδων. Στηριγμένος πάνω στὴ χουρμαδιά, λόγω τῆς μεγάλης ζέστης, ἔβγαλε τὴν *κούμα*² του. Ἡ παρουσία του τῆς

2. *κούμα*: παραδοσιακὸ καπέλο ποὺ φοριέται ἀπὸ τοὺς ἄντρες

ἔφερε δάκρυα στὰ μάτια καὶ πρόφτασε νὰ φτάσει μέχρι τὴν ἀρχὴ τοῦ καναλιοῦ ἄρδευσης γιὰ νὰ ξεσπάσει σὲ κλάματα.

Ἐπειτα ἡ Μάγια συγκέντρωσε τὴ σκέψη της καὶ κάθε μόριο τῆς ὑπαρξῆς της στὸ πνεῦμα τοῦ ἀγαπημένου καὶ τὰ μεταβίβασε σ' ἐκεῖνον. Κράτησε τὴν ἀναπνοή της καὶ ἡ καρδιά της σχεδὸν σταμάτησε νὰ πάλλεται ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴ προσήλωσι πάνω του. Ἡ Μάγια, μὲ ὅλες της τίς δυνάμεις, κατηύθυνε τὸ πνεῦμα της πρὸς τὸ δικό του πνεῦμα. Τὸ κατηύθυνε πρὸς τὴ μεριά του ἐνῶ συγχρόνως ἀπουσίαζε ἀπὸ τὸν κόσμον γύρω της. Τὸ σῶμα της τρανταζόταν, λίγο ἀκόμη καὶ θὰ κατέρρεε ἐνόσω τοῦ ἔστελνε τὸ μήνυμά της μὲ ὅλη ἐκείνη τὴν καλὴ διάθεση ποὺ ἔβγαζε. Ὑστερα προσδοκοῦσε κάποιον σημάδι ἀπὸ κεῖνον, ὁποιοδήποτε σημάδι ποὺ θὰ ἔδειχνε ὅτι τὸ πνεῦμα του ἔλαβε τὸ μήνυμά της. Ὅμως σημάδι δὲν ἦρθε.

— Ὅρκίζομαι σ' Ἐσένα, Θεέ μου, ὅτι θέλω μόνο νὰ τὸν δῶ. Νὰ τὸν δῶ μὲ τὸν ἰδρώτα τοῦ μετώπου του ἄλλη μία φορά, μὲ τὸ χέρι του πάνω στὸν κορμὸ τῆς χουρμαδιᾶς καὶ τὸ στόμα του νὰ μασάει τὸ χουρμά. Ὅρκίζομαι, Κύριε, σὲ κανέναν δὲν θὰ πῶ γιὰ τούτη τὴ θάλασσα ποὺ ἀνταριάζει μέσα μου. Σοῦ ὀρκίζομαι, Κύριε, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ στρέψει τὸ βλέμμα του πάνω μου οὔτε νὰ μὲ προσέξει. Ποιὰ εἶμ' ἐγώ; Μιὰ κοπέλα ποὺ ξέρει μόνο νὰ ράβει. Δὲν εἶμαι μορφωμένη ὅπως ἡ Ἀσμά, δὲν εἶμαι ὁμορφη ὅπως ἡ Χάουλα. Ὅρκίζομαι, Κύριε, θὰ περι-

---

στὸ Ὅμαν καὶ φέρει σχέδια ἀπὸ τὴν ἰσλαμικὴ τέχνη, τὴν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὰ λουλούδια.

μένω έναν δλόκληρο μήνα, θά κάνω ύπομονή. Θά με καλέσεις νά τόν δῶ μετά ἀπό αὐτόν τὸ μήνα; Ὅρρίζομαι ὅτι δὲν θά ἀπέχω ἀπὸ τὰ θρησκευτικά μου καθήκοντα καὶ τὶς καλὲς πράξεις, καὶ τὰ ὄνειρά μου δὲν θά προκαλοῦν τὸ θυμὸ Σου μὲ ὅποιοιδήποτε τρόπο. Καὶ Σοῦ ὀρκίζομαι, Κύριε, πῶς διόλου δὲν ἐπιθυμῶ νά ἀγγίξω τὸ χέρι οὔτε τὰ μαλλιά του. Κι οὔτε θέλω νά σκουπίσω τὸν ἰδρώτα τοῦ μετώπου του, ἔτσι ὅπως στέκεται κάτω ἀπὸ τὴ χουρμαδιά.

Ἡ Μάγια ἔκλαψε, ἔκλαψε μὲ λυγμούς, καὶ ὅταν ἤρθε στὸ σπίτι τους ὁ γιὸς τοῦ ἐμπόρου Σουλεϊμάν, ἐγκατέλειψε τὶς προσευχὲς της. Τὶς ξαναβρῆκε μετὰ τὸ γάμο καὶ ὁμολόγησε στὸν ἑαυτὸ της ὅτι αὐτὸ ἦταν ἡ τιμωρία γιὰ τὸν ὄρκο της. Ὁ Ἀλλάχ γινώριζε πῶς κάθε λέξη στὸν ὄρκο της ἦταν ψεύτικη καὶ τὴν τιμωροῦσε γιὰ τὴν ἁμαρτία της.

Ὅταν, μετὰ ἀπὸ μῆνες, ἔμεινε ἔγκυος, εὐχόταν ἡ γένηνα της νά εἶναι τόσο εὐκόλη ὅσο οἱ γέννες τῆς μητέρας της. Θυμήθηκε τὰ λόγια της:

«Κυνηγοῦσα στὴν ἀγλὴ μιὰ κότα γιὰ νά τὴ σφάξω. Ὁ θεῖος μου, ὁ ἀδερφὸς τῆς μητέρας μου, μᾶς αἰφνιδίασε ἐπειδὴ παρουσιάστηκε τὴν ὥρα τοῦ γεύματος. Ξάφνου αἰσθάνθηκα τὸ σῶμα μου ἔτοιμο νά ἐκραγεῖ. Σωριάστηκε κάτω ἀπὸ τὸν πόνο, καὶ ὁ πατέρας σου ἤρθε φέροντας μαζί του τὴ μαϊά, ἡ ὁποία ὅταν μὲ ἀντίκρισε εἶπε: “Εἶναι ἡ ὥρα της!” Μὲ πῆγαν στὸ δωμάτιο κι ἐκεῖνη ἔκλεισε τὴν πόρτα. Μὲ ἔστησε στὰ πόδια μου κι ὕστερα σήκωσε πάνω τὰ χέρια μου γιὰ νά φτάσω τὸ κοντάρι πού ἦταν στερεωμένο στὸν τοῖχο καὶ νά τὸ κρατήσω μὲ ὅλη μου τὴ δύναμη. Ὅταν μὲ πρόδωσαν τὰ πό-

δια μου, ἡ μαία φώναξε “Ὁ Θεὸς ἄς τὴν συγχωρέσει. Αἰσχος! Ἡ κόρη τοῦ σείχη Μασούντ νὰ γεννάει ξαπλωμένη καὶ νὰ μὴν μπορεῖ νὰ σταθεῖ;”. Ἀναγκάστηκα νὰ σταθῶ ὄρθια, κρατώντας τὸ κοντάρι, ὥσπου ἐστὶ γλίστρησες ἀπὸ κάτω μου, Μάγια, κατευθεῖαν μέσα στὸ σιρουάλ³ μου. Παραλίγο νὰ πεθάνεις ἀπὸ ἀσφυξία, ἀλλὰ ἡ μαία Μαρία ἔλυσε τὰ χέρια μου ἀπὸ τὸ κοντάρι καὶ σὲ τράβηξε ἔξω. Μά τὸν Θεό, κανεὶς δὲν με ἐξέτασε, κανεὶς δὲν με εἶδε ὅπως με ἔκανε ὁ Ἀλλάχ! Ἐσεῖς πηγαίνετε στὰ νοσοκομεῖα τοῦ Μάσκαντ,⁴ καὶ γίνεστε θέαμα στὰ μάτια τῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν χριστιανῶν γυναικῶν. Μά τὸν Θεό, Μάγια, γένησα ἐσένα καὶ ὅλα τὰ ἀδέρφια σου ὄρθια σὰν φοράδα. Ὁ Θεὸς νὰ σ’ ἔχει καλά, μαία! Ἐγὼ κρατοῦσα τὸ κοντάρι με τὰ δυὸ μου χέρια κι αὐτὴ μοῦ φώναζε: “Συμφορὰ σου! Ἐτσι κι ἀκούσω ἔστω καὶ μιὰ φωνή... Ὅλες οἱ γυναῖκες γεννοῦν... Ντροπὴ σου ἂν φωνάζεις... Σκάνδαλο, κι ἄς εἶσαι ἡ κόρη τοῦ σείχη!”. Οὔτε μία λέξη δὲν ἔβγαλα, τίποτα δὲν εἶπα ἐκτὸς “Κυρίέ μου!”. Σήμερα οἱ γυναῖκες γεννοῦν κοιμισμένες καὶ οἱ ἄντρες ἀκοῦν τίς κραυγές τους ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ νοσοκομείου. Πάει ἡ ντροπή, μά τὸν Θεό, καμία ντροπὴ πιά!»

Ὅταν ἡ κοιλιὰ της ἔγινε τόσο μεγάλη ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ κοιμηθεῖ, ἡ Μάγια εἶπε στὸν γιὸ τοῦ ἐμπόρου Σουλεϊμάν:

3. σιρουάλ: μακρὸ ἐσώρουχο ποὺ φοροῦν οἱ Ἀραβες, ἄντρες καὶ γυναῖκες.

4. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ὀμάν εἶναι ἡ πόλη Μουσκάτ ἢ Μάσκατ, ἀλλὰ ἡ συγγραφέας τὴ βάζει ἐδῶ νὰ ἦχε ἰσχύος στὸ στόμα τῆς μητέρας τῆς Μάγια, πιθανὸν λόγω ἰδιάζουσας λαϊκῆς προφορᾶς.

—“Άκου, ἐγὼ δὲν πρόκειται νὰ γεννήσω ἐδῶ μ’ αὐ-
τὲς τὶς μαῖες τριγύρω. Θέλω νὰ μὲ πᾶς στὸ Μάσκαντ.

—Σοῦ ἔχω πεῖ χίλιες φορές πῶς τὸ ὄνομα τῆς πρω-
τεύουσας εἶναι Μουσκάτ, τὴ διέκοψε, μὰ ἐκείνη συνέ-
χισε λὲς καὶ δὲν τὸν εἶχε ἀκούσει:

—Θέλω νὰ γεννήσω στὸ Νοσοκομεῖο Σαάντα.

—Καὶ νὰ πέσει τὸ παιδί μου στὰ χέρια χριστιανῶν;

Ἡ Μάγια σώπασε, κι ὅταν μπῆκε στὸν ἕνατο μῆνα
της, ὁ ἄντρας της τὴν πῆρε στὸ σπίτι τοῦ θείου του στὸ
Οὐάντι Οὐντάι, γειτονιὰ τοῦ Μουσκάτ, ὡσπου γεννή-
θηκε στὸ Νοσοκομεῖο Ἰρσάλια —τὸ δικό μας Νοσοκο-
μεῖο Σαάντα— ἕνα ἀδύνατο, κοκαλιάρικο κοριτσάκι.

Ἡ Μάγια ἀνοιξε τὰ μάτια της καὶ εἶδε τὴν κόρη
της κουρνιασμένη στὰ χέρια τῆς μάνας της. Κοιμήθη-
κε, κι ὅταν ξανάνοιξε τὰ μάτια της, τὸ μωρὸ θήλαζε
ἀπὸ τὸ στῆθος της. Ὅταν ἦρθε καὶ ὁ γιὸς τοῦ ἐμπόρου
Σουλεϊμάν γιὰ νὰ δεῖ τὸ νεογέννητο, ἡ Μάγια τοῦ εἶπε
πῶς θέλει νὰ ὀνομάσει τὴν κόρη της Λάντον. Ὁ ἄντρας
θεώρησε ὅτι ἦταν κουρασμένη ἀπὸ τὴ γέννα καὶ δὲν ἤξε-
ρε τί ἔλεγε. Τὴν ἐπόμενη μέρα, ἡ Μάγια μαζί μὲ τὴ
μητέρα καὶ τὴν κόρη της γύρισαν στὸ σπίτι τοῦ θείου
ὅπου ἀνακοίνωσε στοὺς συγγενεῖς τὸ ὄνομα τοῦ νεογέν-
νητου: θὰ ἦταν Λάντον. Ἡ γυναίκα τοῦ θείου τοῦ ἄντρα
της μαγείρεψε γιὰ κείνη ζωμὸ ἀπὸ φρέσκο κοτόπουλο
καὶ τῆς ζύμωσε πολὺ λεπτὲς ἀραβικὲς πίτες, τῆς ἔδωσε
νὰ πιεῖ μοσχοσίταρο μὲ μέλι, ὕστερα τὴ βοήθησε νὰ ξε-
πλύνει τὰ χέρια της καὶ κάθισε δίπλα στὸ κρεβάτι της.

—Μάγια κόρη μου...

—Ναί...

Ἡ γυναίκα τὴ χτύπησε ἀπαλὰ καὶ συνέχισε:

— Εἶσαι ἀκόμη ἀποφασισμένη νὰ δώσεις στὸ νεογέννητο αὐτὸ τὸ παράξενο ὄνομα; Κανείς δὲν ὀνομάζει τὴν κόρη του Λάντον. Εἶναι τὸ ὄνομα μιᾶς πόλης, κόρη μου, μιᾶς χριστιανικῆς πόλης... ὅλοι ἔχουμε μείνει μὲ τὴν ἀπορία, κατάπληκτοι! Πιστεύω ὡστόσο πὼς ὅταν συνέλθεις, θὰ σκεφτεῖς πάλι τὸ ὄνομα τοῦ κοριτσιοῦ. Δῶς' της ἓνα καλὸ ὄνομα, ὅπως Σάλιμα, τὸ ὄνομα τῆς μητέρας σου.

Ἡ μητέρα τῆς Μάγια ἦταν παρούσα καὶ ἐνοχλήθηκε μὲ αὐτὰ τὰ λόγια:

— Φῶς τῶν ματιῶν μου, γιατί θέλεις νὰ τῆς δώσεις τὸ ὄνομά μου ἐνῶ εἶμαι ἀκόμη ζωντανή; Προσιωνίζεις τὸ θάνατό μου γιὰ νὰ πάρεις τὴ θέση μου στὴν καρδιά τοῦ παιδιοῦ;

Τότε ἡ θεία, γιὰ νὰ διορθώσει τὸ σφάλμα της, εἶπε:

— Θεὸς φυλάξοι, ποτὲ δὲν θὰ σκεφτόμουν ἔτσι! Πολλοὶ ἄνθρωποι δίνουν στὰ παιδιά τους τὰ ὀνόματα τῶν γονιῶν τους καὶ ἐκεῖνοι παραμένουν δυνατοὶ καὶ γεροί. Μακριὰ τὸ κακὸ ἀπὸ σένα, Σάλιμα! Ὄνομάσέ την Μαριάμ ἢ Ζέιναμπ ἢ Σαφίγια. Ὅποιοδήποτε ἄλλο ὄνομα ἐκτὸς ἀπὸ Λάντον.

Ἡ Μάγια κράτησε τὸ μωρὸ στὰ χέρια καὶ τὸ σήκωσε ψηλά.

— Ποῦ εἶναι τὸ κακὸ νὰ τὴν ποῦμε Λάντον; Ὑπάρχει μιὰ γυναίκα στὴν πόλη Τζααλὰν ποὺ λέγεται Λάντον.

Ἡ γυναίκα τοῦ θείου πρόσθεσε μὲ ὑπομονή, πού ὡστόσο κόντευε νὰ τὴ χάσει:

— Ξέρεις πολὺ καλὰ πὼς αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ ὄνομά της. Πρόκειται γιὰ παρατσούκλι πού τῆς ἔχει δώσει ὁ

κόσμος για τὸ ἄσπρο της δέρμα... Καὶ ἡ κόρη σου τώρα... δηλαδή...

Ἡ Μάγια κράτησε τὸ κοριτσάκι στὴν ἀγκαλιά της.

— Μπορεῖ νὰ μὴν ἔχει φωτεινὸ δέρμα ὅπως ἡ οἰκογένεια τοῦ γιοῦ τοῦ ἐμπόρου, μὰ εἶναι κόρη τους καὶ τὸ ὄνομά της εἶναι Λάντον.

Πέρασαν ὥρες καὶ ἡ Σάλιμα ἀποφάσισε ὅτι εἶχε ἔρθει ἡ στιγμή γιὰ τὴν κόρη καὶ τὴν ἐγγονή της νὰ ἐπιστρέψουν στὸ χωριό τους, τὸ ἄλ Ἄουάφι, ὥστε νὰ σαραντίσει ἡ λεχώνα στὸ σπίτι τῆς μητέρας της, μὲ τὴ δική της φροντίδα. Ἡ Σάλιμα εἶπε στὸν ἄντρα τῆς κόρης της:

— Ἄκουσε, γιέ μου Ἄμπντάλα. Ἡ γυναίκα σου εὐλογήθηκε μὲ ἓνα κορίτσι. Τὸ κορίτσι εἶναι εὐλογία: βοηθάει τὴ μητέρα της καὶ μεγαλώνει τὰ ἀδέρφια της. Γιὰ τὴ λεχώνα αὐτὴ χρειαζόμαστε σαράντα ζωντανὰ κοτόπουλα καὶ ἓνα δοχεῖο μέλι ἀπὸ τὸ ἀγνὸ μέλι τοῦ βουνοῦ· ἀκόμα, ἓνα δοχεῖο μὲ λίπος ἀγελάδας τοῦ χωριοῦ μας. Ὅταν ἡ Λάντον γίνει μίας ἐβδομάδας, θὰ ξυρίσω τὰ μαλλιά της. Ἐσὺ θὰ ὑπολογίσεις τὸ βάρος τους σὲ ἀσήμι, θὰ σφάζεις ἓνα πρόβατο καὶ θὰ μοιράσεις τὸ κρέας στοὺς φτωχοὺς.

Ἡ Σάλιμα πρόφερε τὰ γράμματα τοῦ ὀνόματος «Λάντον» μὲ ἔμφαση, καθαρά. Τὸ πρόσωπο τοῦ Ἄμπντάλα ἄλλαξε ἔκφραση ἀλλὰ συγκατένευσε κουνώντας τὸ κεφάλι του καὶ πῆρε τὴ μικρὴ οἰκογένεια καὶ τὴν πεθερά του πίσω στὸ χωριό τους, τὸ ἄλ Ἄουάφι.

Ἀμπντάλα

Τὸ ἀεροπλάνο ὄρμησε μπροστὰ καὶ τρύπωσε μὲς στὰ πυκνὰ σύννεφα. Τὰ μάτια μου παρέμεναν ἀνοιχτὰ μολονότι τὸ ταξίδι στὴ Φρανκφούρτη θὰ διαρκοῦσε ὤρες. Ὅταν οἱ γυναῖκες ἄρχισαν νὰ γεννοῦν στὸ Νοσοκομεῖο Σαάντα στὸ Μουσκάτ, οἱ μαῦρες ραπτομηχανὲς μάρκας Σίνγκερ, ποὺ τὶς ἔλεγαν *Φαράσα*,⁵ δὲν εἶχαν φτάσει ἀκόμη στὸ Ὀμάν. Πῶς λοιπὸν ἡ Μάγια ἔραβε ἤδη ροῦχα σὲ κείνη τὴ ραπτομηχανή; Τὸ ἠλεκτρικὸ δὲν εἶχε φτάσει παρὰ μόνο σὲ ὀρισμένες περιοχές, ἴσως ὅμως ὑπῆρχαν ἄλλα νοσοκομεῖα ποὺ λειτουργοῦσαν ἤδη ὅταν γεννήθηκε ἡ Λάντον. Ὅπωςδὴποτε ὑπῆρχαν κι ἄλλα νοσοκομεῖα: τὸ Νοσοκομεῖο Ράχμα στὴ Μάτραχ, τουλάχιστον αὐτό, μπορεῖ ὅμως καὶ τὸ Νοσοκομεῖο Νάχντα στὸ Ροῦι. Γιατί λοιπὸν ἡ Μάγια ἐπέμενε νὰ γεννήσει στὸ Νοσοκομεῖο Ἰρσάλια, δηλαδή τὸ Σαάντα; Δὲν θυμᾶμαι... δὲν μπορῶ νὰ συνδέσω ὅλα ἐκεῖνα τὰ γεγονότα μεταξύ τους. Ἡ μητέρα της μοῦ εἶπε:

— Σφάξε ἓνα πρόβατο γιὰ λογαριασμὸ τῆς Λάντον καὶ φέρε εἴκοσι ζωντανὰ κοτόπουλα γιὰ τὴ γυναῖκα σου τὴ λεχώνα. Εἶπε «εἴκοσι», τὸ θυμᾶμαι καθαρά, τὰ γράμματα ἓνα-ἓνα. Ἐγὼ ὅμως ἔφερα τριάντα, μαζὶ καὶ ἓνα πρόβατο... Ἡ γυναῖκα τοῦ θεῖου μου στὸ παλιὸ σπίτι τοῦ Οὐάντι Οὐντάι, στεκόταν στὴν αὐλὴ ἔτοιμη νὰ με μαλώσει μὲ τὴν πιὸ δυνατὴ φωνὴ της:

5. *φαράσα*: εἶναι ἡ πεταλούδα στὰ ἀραβικά. Τὶς ραπτομηχανὲς τὶς ἔλεγαν ἔτσι ἀπὸ τὴν πεταλούδα ποὺ ἦταν σχεδιασμένη πάνω στὴ ραπτομηχανή.

— Λάντον; Κι ἐσύ συμφωνεῖς; Καλά, δὲν λές τίποτα; Δὲν ἔχεις γνώμη γιὰ τὸ ὄνομα τῆς κόρης σου;

Ἐκεῖνο τὸ σπίτι τὸ παλιό... δὲν ξέρω ἂν γκρέμισαν τὸ σπίτι ἢ ἂν τὸ πούλησαν. Ἀφότου πέθανε ὁ θεῖος μου, εἶδα τὴ γυναῖκα του μία φορά, μπορεῖ καὶ δύο, ἀλλὰ αὐτὸ ἦταν μόνο. Ὅταν ἡ Λάντον ἀποφοίτησε ἀπὸ τὴν Ἰατρικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Σουλτὰν Καμπούς, εἶπε:

— Μπαμπά μου, θέλω ἓνα αὐτοκίνητο BMW.

Μετακομίσαμε στὸ καινούργιο μας σπίτι καὶ ἡ Μάγια ἔβαλε τὴ ραπτομηχανὴ μάρκας Φαράσα στὴν ἀποθήκη. Γιατί σταμάτησε νὰ ράβει; Καὶ πότε; Ὅταν γεννήθηκε ὁ Μοχάμαντ, τὸ χρόνο ποὺ κληρονόμησα τὴν ἐμπορικὴ ἐπιχείρηση τοῦ πατέρα, μετακομίσαμε στὸ Μουσκάτ. Ἡ Μάγια χάρηκε πολὺ. Εἶπε πὼς δὲν μποροῦσε νὰ ζήσει ὅλη τῆς τῆ ζωὴ κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῆς μάνας τῆς. Σταμάτησε τὸ ράψιμο ὅταν γεννήθηκε ὁ Μοχάμαντ, δεκαπέντε χρόνια πρὶν, ὅταν ἀνοίχτηκε ὁ καινούργιος δρόμος στὸν Νότο καὶ χτίστηκε τὸ ἐργοστάσιο. Ἡ Χανάν, φίλη τῆς Λάντον, δίδασκε στὸ δημοτικὸ σχολεῖο τῆς πόλης Σαλάλα,⁶ ὅταν ἔφτασε στὴ μέση τῆς νύχτας γιὰ νὰ μᾶς ἐνημερώσει ὅτι ἓνα τσουῆρ-μο ἔφηβοι ἐπιτέθηκαν στὰ σπίτια ὅπου ἔμεναν οἱ δασκάλες καὶ βίασαν μερικές, μαζὶ καὶ τὴν Χανάν.

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς μετακόμισης στὸ καινούργιο σπίτι τοῦ Μουσκάτ, ἡ Μάγια μαγεῖρεψε γιὰ τὸ ἐπίσημο τραπέζι καὶ κάλεσε ὅλες τὶς φίλες τῆς. Ἀπλωσε στὸ

---

6. Σαλάλα: πόλη στὴν ἐπαρχία Δοφάρ, στὰ νότια παράλια, ἡ δεύτερη μεγαλύτερη πόλη στὸ Ὀμάν.

τραπέζι ένα μακρὸν τραπεζομάντηλο καὶ ἀράδιασε πάνω του τὰ φαγητά. Ὁ Σάλιμ πήγαινε τότε στὸ δημοτικὸ καὶ ὁ Μοχάμαντ δὲν ἔδειχνε διαφορετικὸς ἀπὸ ὅποιοδῆποτε ἄλλο νεογέννητο. Ἡ Μάγια ἦταν χαρούμενη καὶ τὴ νύχτα φόρεσε τὴν μπλέ σκούρα νυχτικιά της. Ὅταν πέσαμε γιὰ ὕπνο, τὴ ρώτησα:

— Μ' ἀγαπᾶς, Μάγια;

Τινάχτηκε ἀπορημένη. Δὲν μοῦ ἀπάντησε, ὕστερα ἔβαλε τὰ γέλια. Γέλασε πολὺ δυνατά. Ἐνοχλήθηκα. Ἐκείνη εἶπε:

— Ἀπὸ ποῦ ξεσήκωσες αὐτὲς τίς κουβέντες, ἄντρα μου; Ἀπὸ τὰ σίριαλ τῆς τηλεόρασης ἢ ἀπὸ τὸ πιάτο τοῦ δορυφόρου καὶ τίς αἰγυπτιακὲς ταινίες ποὺ ἔκαναν τὸ μυαλό σου πολτό;

Ὁ Μοχάμαντ στάθηκε ὀρθίος στὰ γόνατά μου τραβώντας μὲ δύναμη τὴ γενειάδα μου. Ἡ Μάγια τὸν ἔδειρε καὶ τὸ μωρὸ ἔκλαιγε ὥρα πολλή. Ποτὲ δὲν τόλμησα νὰ ξυρίσω τὴ γενειάδα μου μέχρι ποὺ πέθανε ὁ πατέρας. Ὅταν ξεκίνησαν οἱ τάξεις ὅπου δίδασκαν γραφὴ καὶ ἀνάγνωση, ἡ Μάγια μπῆκε ἀπευθείας στὸ ἕκτο ἐπίπεδο, καθὼς γνώριζε ἤδη γραφὴ καὶ ἀνάγνωση ὅπως καὶ μερικὰ μαθηματικά.

— Μάγια, ὁ Μοχάμαντ εἶναι μικρός. Νὰ μεγαλώσει καὶ μετὰ πήγαινε σχολεῖο.

— Θέλω νὰ μάθω ἀγγλικά, ἄντρα μου.

Αὐτὰ ἦταν προτοῦ πάρουμε τὸ δορυφορικὸ πιάτο στὸ σπίτι. Φοροῦσε ἀκόμη τὴν μπλέ σκούρα νυχτικιά της ὅταν τὴ ρώτησα ἂν μὲ ἀγαποῦσε. Τότε δὲν εἶχαμε τὸ πιάτο ἀκόμη καὶ δὲν παρακολουθοῦσα αἰγυπτιακὲς ταινίες.

“Όταν ὁ πατέρας μου ἄφηγε τὴν τελευταία του πνοὴ στὸ Νοσοκομεῖο Νάχντα, ἔτεινα τὸ χέρι μου πρὸς τὴ μεριά του μὰ ἐκεῖνος τὸ ἔσπρωξε ἀποφασιστικά. Στὴν κηδεία του, τὰ γόνατά μου μὲ πρόδωσαν. Αὐτὸ συνέβη ὅταν ὁ Μοχάμαντ ἦταν μόνο ἑνὸς ἔτους. “Όταν τὴ ρώτησα ἂν μ’ ἀγαπάει γέλασε τόσο ἐκκωφαντικά, ὥστε σχεδὸν γκρέμισε ὅλους τοὺς τοίχους τοῦ καινούργιου σπιτιοῦ καὶ τὰ παιδιὰ τὸ ἔσκασαν ἀκούγοντάς την. Ἡ Μάγια ὅμως δὲν παρακολουθοῦσε τὰ σίριαλ τῆς τηλεόρασης. Τὸν Σάλιμ τὸν συνέπαιρναν τὰ μεξικάνικα, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ τὰ βαρέθηκε καὶ βουτήχτηκε στὰ βιντεοπαιχνίδια. “Όποτε ταξιδεύαμε στὸ Ντουμπάι, ἀγόραζε δύο ἢ τρεῖς ταινίες. Μοῦ εἶπε ἡ μητέρα της:

— Τὴ Μάγια καὶ τὰ μάτια σου, παιδί μου Ἀμπντάλα. Μὴν τὴν πάρεις μακριὰ μου στὸ Μάσκαντ. Δὲν ὑπάρχει ἰκανότερη ἀπὸ ἐκείνη στὴ ραπτική, δὲν τῆς ἀρέσει τὸ φαῖ καὶ μιλάει πολύ.

Στὸν πατέρα μου εἶχα πεῖ νωρίτερα:

— Σὲ παρακαλῶ, πατέρα, θέλω νὰ πάω στὴν Αἴγυπτο ἢ τὸ Ἰράκ καὶ νὰ σπουδάσω στὸ πανεπιστήμιο.

Ὁ πατέρας μὲ ἔπιασε ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ ἔβαλε τὶς φωνές:

— Μὰ τὴ γενειάδα μου, ὀρκίζομαι πὼς δὲν θὰ φύγεις ἀπὸ τὸ Ὀμάν. Θέλεις νὰ ρεζίλευτεῖς; Νὰ γυρίσεις ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ἢ τὸ Ἰράκ μὲ ξυρισμένη γενειάδα, νὰ καπνίζεις καὶ νὰ πίνεις;

Κι ἔτσι, τελείωσα τὸ γυμνάσιο καὶ μπῆκα κατευθεῖαν στὴν ἐπιχείρησή του. Μόνο μετὰ τὸ θάνατό του μετακομίσαμε στὸ Μουσκάτ.

Ἡ Λάντον ἦταν πολὺ ὁμορφη καὶ τὸ κορμί της εἶχε

σχηματιστεί. Ἡ Μάγια, κάθε ἀπόγευμα, τὴν ἔκανε μπάνιο στὸ φάλατζ⁷ ἐνῶ ἐκείνη γελοῦσε ἀσταμάτητα. Ἀγόραζα γιὰ κείνη παιδικὰ φαγητὰ Heinz καὶ Milupa. Ἦταν τὸ μοναδικὸ παιδί σὲ ὅλο τὸ ἀλ' Ἀουάφι πού ἔτρωγε τέτοια πράγματα. Τὰ ἔπαιρνα ἀπὸ τὴν καντίνα καὶ ἡ Μάγια καμάρωνε καὶ καυχιόταν. Ὁ πατέρας μου φώναζε πάντα:

— Παιδί... παιδί.

Ἦμουν ὅμως πατέρας τριῶν παιδιῶν, δὲν ἤμουν ἐγὼ τὸ παιδί.

Πῆγα νὰ τὸν δῶ καὶ ἄρχιζε πάλι νὰ βγάζει τὴν κελεμπία καὶ τὴ φανέλα πού φοροῦσε κατάσαρκα. Ἀραιῆς ἄσπρες τρίχες γυάλιζαν πάνω στὸ στήθος του ἔτσι ὅπως ἔπεφτε πάνω τους τὸ ἀσθενικὸ φῶς τοῦ ἡλίου γλιστρώντας μέσα ἀπὸ τὶς βαριῆς κουρτίνες. Ἐκίνα νὰ τὶς ἀνοίξω, μὰ ὁ πατέρας μου κούνησε τὸ δάχτυλό του κι ἔβαλε τὶς φωνές νὰ τὶς ἀφήσω στὴ θέση τους. Τὶς παράτησα, ἀλλὰ ἐκεῖνος συνέχισε σὲ μία ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς κρίσεις ἀνοίας πού τὸν ἔπιαναν συχνὰ δύο χρόνια πρὶν πεθάνει.

— Παιδί... παιδί... Δέσε τὸν Σάντζαρ, τὸν δοῦλο, στὸ στύλο πού βρῖσκεται στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς αὐλῆς καὶ ἀλίμονο σ' ὅποιον τοῦ δώσει νερὸ ἢ σκιά.

Κάθισα στὶς φτέρνες δίπλα του καὶ τοῦ εἶπα:

— Πατέρα, ἡ κυβέρνηση ἀπελευθέρωσε τοὺς σκλά-

---

7. φάλατζ: πρόκειται γιὰ αὐλάκι μὲ νερό, σκαμμένο στὸ χῶμα, πού περνάει μέσα ἀπὸ σπίτια, χωράφια, καὶ ἀποτελεῖ ἀρχαῖο σύστημα ὑδρευσης τοῦ Ὁμάν ἀπὸ τὸ 500 π.Χ. Πάνω ἀπὸ 11.000 φάλατζ ὑπάρχουν σὲ ὅλη τὴ χώρα, καὶ συνδέονται στενὰ μὲ τὴν κουλτούρα καὶ τὴν ἱστορία της.

βους ἐδῶ καὶ χρόνια καὶ ὁ Σάντζαρ ἔφυγε γιὰ τὸ Κουβέιτ.

Κάθε καλοκαίρι ἡ Λάντον μοῦ ἔλεγε:

— Μπαμπά, νὰ ἐπισκεφτοῦμε τὸ Κουβέιτ!

Ἡ Μάγια ἀρνιόταν:

— Νὰ δραπετεύσουμε ἀπὸ τῆ ζέστη τοῦ Ὀμάν γιὰ νὰ πᾶμε σ' ἓνα μέρος μὲ μεγαλύτερη ζέστη; Μά τὸν Ἄλλάχ, δὲν πάω στὸ Κουβέιτ!

Κάποιος Ὀμανὸς παντρεύτηκε τὴν κόρη τοῦ Σάντζαρ καὶ τὸ κορίτσι γύρισε πίσω γιὰ νὰ μείνουν στὸ Μουσκάτ. Ὅταν μὲ εἶδε στὸ Νοσοκομεῖο Νάχντα ὅπου ἐργαζόταν ὡς νοσοκόμα, μὲ γνώρισε. Στὴ θέα τοῦ ἐτοιμοθάνατου πατέρα μου, τὰ χεῖλη τῆς σφίχτηκαν.

Ὁ πατέρας ἔβαλε πάλι τὶς φωνές καὶ τὰ δυὸ του μαῦρα χεῖλη ἄρχισαν νὰ τρέμουν:

— Δέσε τὸν δοῦλο τὸν Σάντζαρ γιὰ νὰ μὴν ξανακλέψει καμιὰ σακούλα μὲ κρεμμύδια.

Καθὼς δὲν ἔλεγα τίποτα, ἄρχισε νὰ κουνάει τὸ μπαστοῦνι του θυμωμένος.

— Δὲν ἄκουσες, παιδί; Σοῦ λέω νὰ πᾶς νὰ τὸν τιμωρήσεις γιὰ νὰ μὴν κλέψει πάλι.

Ἡ Λάντον ἀγαποῦσε τὸ παιχνίδι μέσα στὸ νερό. Ἦταν ἔξι ἐτῶν ὅταν ἡ Μάγια μὲ μάλωσε αὐστηρὰ ἐπειδὴ ἄφησα τὴν κόρη μου νὰ παίζει γιὰ δύο ὄρες στὴ δί-νη τοῦ νεροῦ πὺ στροβιλιζόταν. Μὲ ἀπειλήσε κιόλας ὅτι ἡ μικρὴ θὰ πάθαινε πολιομυελίτιδα καὶ θὰ ἔμενε παράλυτη. Πέρασα κάμποσες νύχτες ἄυπνος, μὴ μπορῶντας νὰ πάρω τὸ βλέμμα μου ἀπὸ τὰ μικρά τῆς ποδαράκια. Δὲν ἔπαθε ὅμως κανένα κακὸ καὶ συνέχισε νὰ τρέχει σὰν μικρὴ γαζέλα.

Τὰ χεῖλη τοῦ πατέρα μου εἶχαν μαυρίσει, τὰ βλέφαρά του εἶχαν ὑποχωρήσει καὶ σταγόνες σάλιου ἐκσφενδονίζονταν ἀπὸ τὸ στόμα του:

— Παιδί μου, ἔδесες τὸν κλέφτη τὸν Σάντζαρ, τὸν δοῦλο, στὸν ἀνατολικὸ στῦλο;

“Ἄρπαξα τὸ χέρι του καὶ τὸ φίλησα ἀλλὰ πάλι μὲ ἔσπρωξε πέρα.

— Πατέρα μου, ἡ κυβέρνηση ἀπελευθέρωσε ὅλους τοὺς δούλους, μαζί καὶ τὸν Σάντζαρ... ἡ κυβέρνηση, πατέρα.

Γρύλισε λὲς καὶ μὲ εἶχε ἐπιτέλους ἀκούσει.

— Τί ἔχει νὰ κάνει ἡ κυβέρνηση; Ὁ Σάντζαρ εἶναι δοῦλος δικός μου, ὄχι τῆς κυβέρνησης γιὰ νὰ τὸν ἀπελευθερώσει. Ἀγόρασα τὴ μάνα του τὴ Ζαρίφα μὲ εἴκοσι ἀσημένια γρόσια. Τὴν ταιῖζα ὅταν μιὰ σακούλα ρύζι κόστιζε ἑκατὸ ἀσημένια γρόσια. Ναί, ἑκατὸ γρόσια. Τὸ ἕνα νὰ χτυπάει πάνω στὸ ἄλλο. “Ἄχ, Ζαρούφ μου... ὄμορφη Ζαρούφ... ἀφράτη, ἀρχόντισσα Ζαρούφ! Μεγάλωσε ὅμως κι ἔγινε ματαιόδοξη καὶ φαντασμένη. Τὴν πάντρεψα μὲ τὸν Χαμπίμπ καὶ γέννησε αὐτὸν τὸν κλέφτη. Τί δουλειὰ ἔχει ἡ κυβέρνηση μὲ ὅλα τοῦτα; Εἶναι δικός μου, δοῦλος μου. Πῶς θὰ ταξιδέψει χωρὶς τὴν ἄδειά μου; Πῶς, γιέ μου;

“Ὅταν ἄρχισε νὰ τρέμει, ὁ ἰδρώτας κυλοῦσε στὸ λαιμό του. Σκούπισα τὸ στήθος του μὲ τὴν μπλέ πετσέτα του ποὺ κρεμόταν πάντα σ’ ἕνα καρφί στὴν πόρτα. Μετὰ τὸ θάνατό του, ἡ πετσέτα ἐξαφανίστηκε. “Ὅταν μπῆκα στὸ δωμάτιό του, κυλίστηκα στὸ πάτωμα μὲ θρήνους γοερούς, μὲ τὸν ἰδρώτα νὰ στάζει ἀπὸ πάνω μου, κι ἔφαξα νὰ βρῶ τὴν πετσέτα. Δὲν τὴ βρῆκα πουθενά. Μαζί της εἶχε ἐξαφανιστεῖ καὶ ἡ ραπτομηχανὴ μάρκας Φα-

ράσα. Δὲν μῖπῆκα στὴν ἀποθήκη, ἀλλὰ ξέρω ὅτι ἡ Μάγια τὴν ἔχει κρύψει κάπου ἐκεῖ.

Ἡ Μάγια φτιάχνει πεντανόστιμο σαμπούσακ⁸ καὶ μόνο ἀπὸ τὰ χέρια τῆς μου ἀρέσει. Ὅταν μετακομίσαμε στὸ καινούργιο μας σπίτι, ἔφτιαξε ἓνα μεγάλο ταψὶ σαμπούσακ μαζί με ἄλλα ἐδέσματα.

— Μάγια, κάλεσε τὴν ὑπηρέτρια νὰ σὲ βοηθήσει στὸ μαγεῖρεμα.

Δὲν μου ἀπάντησε τότε, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ μερικοὺς μῆνες, ἐντελῶς ξαφνικά, ἐπέμεινε νὰ στείλει τὴν ὑπηρέτρια πίσω στὴν πόλη τῆς. Ἐκείνη τὴ νύχτα, τὸ δωμάτιο μύριζε ἄρωμα καὶ ἡ μπλὲ σκούρα νυχτικιὰ τῆς Μάγια ἦταν διάφανη.

— Μ' ἀγαπᾶς, Μάγια;

Δὲν μίλησε. Ἐπειτα ξέσπασε σὲ γέλια, γέλια, γέλια πολλά.

Ἦμουν τὸ ψηλότερο παιδί στὴν τάξη. Ἡ Ζαρίφα τραβοῦσε τὴν κελεμπία μου ἀπὸ τὸ λαιμὸ πρὸς τὰ πόδια γιὰ νὰ μακρύνει καὶ παραλίγο νὰ μὲ πνίξει. Ὁ δάσκαλος εἶπε:

— Πόσο μακριὰ εἶναι ἡ κελεμπία σου, παιδί μου;

Εἶχα φυλάξει τὸ χαρτζιλίκι τοῦ Ἄϊντ⁹ καὶ τὸ μόνο ποὺ εἶχα ἀγοράσει ἦταν μπάρες ἀποξηραμένης καρύδας.

— Μισὸ ριάλι,¹⁰ εἶπα, καὶ ὁ δάσκαλος ξέσπασε σὲ γέλια.

8. σαμπούσακ: εἶδος κρεατόπιτας.

9. Ἄϊντ: στὸ Ἰσλάμ ὑπάρχουν δύο γιορτὲς μετὰ αὐτὸ τὸ πρόθεμα: Ἄϊντ ἂλ Φίτρ καὶ Ἄϊντ ἂλ Ἀντῆ.

10. ριάλι ἢ ριγιάλ: εἶναι τὸ νόμισμα τοῦ Ὀμάν· τὸ 1 OAR ἰσοῦται μετὰ 2 περίπου εὐρώ.

Τὸ μισῶ τὸ γέλιο. Ὅταν γελοῦν οἱ ἄνθρωποι, μοιάζουν μὲ πιθήκους. Κουνιοῦνται οἱ κοιλιές τους καὶ τρέμουν οἱ λαιμοὶ τους, φαίνονται τὰ κίτρινα καὶ χαλασμένα δόντια τους.

— Πόσων ἐτῶν εἶσαι;

— Δέκα, μπορεῖ καὶ δώδεκα.

Ἐὸ δάσκαλος γέλασε πάλι.

— Μὰ δὲν γνωρίζεις τὴν ἡλικία σου; Εἶσαι πολὺ μεγάλος γιὰ νὰ εἶσαι στὴν πρώτη τάξη...

Τί νὰ κάνω ὅμως πού τὸ σχολεῖο λειτούργησε ὅταν πλεόν ἤμουν κι ἐγὼ πολὺ μεγάλος; Φώναζαν οἱ μαθητές. Οἱ κελεμπίες τους δὲν τοὺς ἔπνιγαν στὸ λαιμό, ὅπως ἡ δική μου.

— Ὅσταζ¹¹ Μαμντούχ, δὲν θέλουμε νὰ κάθεται μπροστά μας ὁ Ἀμπούντ, εἶναι ψηλός.

Ἐὸ Ὅσταζ Μαμντούχ ἔπιασε τὸ χέρι μου ψιθυρίζοντας:

— Ἐχεις χαλβά;

Κούνησα τὸ κεφάλι μου ἀρνητικὰ κι ἐκεῖνος συνέχισε:

— Αὐριο φέρε χαλβά.

Ἐ Ζαρίφα ἔβαλε τὶς φωνές:

— Χαλβά; Ἐτσι ἀπλά; Οὔτε ἓνα στιλὸ οὔτε ἓνα τετράδιο; Αὐτὸ εἶπε; χαλβά;

Ἐ Χαμπὶμπ τὴν εἶχε ἐγκαταλείψει ἐκεῖνον τὸν καιρὸ καὶ ὁ Σάντζαρ χανόταν ἀπὸ τὸ σπιτί. Ἀφιέρωνε τὸ χρόνο της στὸ μαγεῖρεμα καὶ σὲ μένα.

Ἐ Μάγια ἦταν πάντα ἀπασχολημένη μὲ κάτι: στὴν

11. Ὅσταζ: δάσκαλος, κύριος.

ἀρχὴ μὲ τῆ ραπτικῆ καὶ τὰ παιδιὰ, ὕστερα μὲ τὸ σχολεῖο καὶ τὶς φίλες τῆς, στὸ τέλος μὲ τὸν ὕπνο. Ὅταν ἔγερνα στὸ στῆθος τῆς Ζαρίφα γιὰ νὰ κοιμηθῶ, μὲ κατέκλυζε μυρωδιὰ ἀπὸ ζωμὸ κοτόπουλου.

—Ὁ Ἀμπντάλα ξέρει νὰ γράφει τὸ ὄνομά του καὶ θὰ προχωρήσει στὴν τρίτη τάξη, εἶπε ὁ Ὅσταζ Μαμντούχ.

Κι ἔτσι μπῆκα στὴν τρίτη τάξη μαζί μὲ ἄλλους τέσσερις μαθητὲς ποὺ ἔγραφαν τὰ ὀνόματά τους σωστὰ πάνω στὸ μαυροπίνακα ἢ ἔφερναν χαλβὰ στὸν δάσκαλο.

Τὰ σύννεφα διαλύθηκαν κι ὁ οὐρανὸς φάνηκε ἀπρόσμενα καθαρὸς μέσα ἀπὸ τὸ παραθυράκι τοῦ ἀεροπλάνου. Ὁ Ἀμπντάλα, ὁ γιὸς τοῦ ἐμπόρου Σουλεϊμάν, ἔκλεισε γιὰ λίγο τὰ μάτια του προτοῦ ξυπνήσει πάλι μουρμουρίζοντας:

—Μὴ μὲ κρεμαῖς ἀνάποδα στὸ πηγάδι! Σὲ παρακαλῶ, μὴ μὲ κρεμαῖς!

Λάντον

Μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἥλιου, ἓνα συναίσθημα ἱκανοποίησης κατέκλυσε τὴν καρδιά τῆς Σάλιμα. Εἶχε γίνει γιαγιά. Πράγματι, ἐκεῖνο τὸ κόκκινο μπαλάκι κρέας μὲ τὸ παράξενο ὄνομα ποὺ δὲν εἶχε τίποτα ἀπὸ τὴν ὁμορφιά τῆς, ἦταν ἐγγονὴ τῆς, καὶ κατὰ κάποιον τρόπο αὐτὸ τὴ γέμιζε χαρὰ. Σκούπισε τὴν αὐλὴ καὶ σφουγγάρισε. Ὅστερα ξεσκόνισε τὸ κόκκινο περσικὸ χαλί ποὺ τὸ εἶχαν διπλώσει στὴν ἀποθήκη καὶ τὸ ἔστρωσε στὸ διάδρομο. Γυάλισε τὰ πορσελάνινα πιάτα, τὰ παραταγμένα

στή σειρά για να στολίζουν τὰ ράφια τοῦ μεσαίου δω-
ματίου, κι ὕστερα ἔστρωσε κατάχαμα καινούργια στρω-
σίδια για τὸ στρώμα τῆς Μάγια καὶ τοῦ νεογέννητου.
Δὲν φώναξε τὴν ἀδέξια Χάουλα νὰ ζυμώσει ψωμί. Προ-
τίμησε νὰ ἐτοιμάσει μόνη της τὶς λεπτὲς ἀραβικὲς πί-
τες για τὶς λεχῶνες καὶ ἀνάμειξε τὸ χωριάτικο βούτυρο
μὲ τὸ βουνήσιο μέλι. Ἔπειτα βεβαιώθηκε ὅτι ἡ Μάγια
ἔφαγε καὶ τὴν τελευταία μπουκιά στὸ πιάτο της καὶ
ἤπιε τὸ γάλα μὲ τὸ μοσχοσίταρο μέχρι τὴν τελευταία
σταγόνα στὸ ποτήρι. Ἐφτιαξε καφέ μὲ κάρδαμο καὶ
μιὰ πιατέλα μὲ φρούτα καὶ χουρμάδες. Τακτοποίησε δύο
κανάτες μὲ ροδόνερο καὶ ἓνα μικρὸ φλιτζάνι μὲ ζαφορά
μέσα στὸν ἐπιχρυσωμένο δίσκο μὲ τὸ λιβανιστήρι. Στὸ
τέλος τοποθέτησε τὸν καφέ, τὴν πιατέλα καὶ τὸ δίσκο
μὲ τὰ ἀρώματα στὸ διάδρομο ποῦ ἦταν ἔτοιμος νὰ δε-
χτεῖ τὶς ἐπισκέψεις ἀπὸ τὶς γειτόνισσες. Ἐκανε μπάνιο
σὲ νερὸ ὅπου εἶχε ρίξει τὰ βότανα ποῦ ἀγαποῦσε — ἀπὸ
τὴ μέρα ποῦ γεννήθηκε, σαποῦνι δὲν εἶχε ἀκουμπήσει
τὸ σῶμα της. Φόρεσε τὰ ὁμορφότερα ροῦχα της καὶ κά-
θισε ὀκλαδὸν δίπλα στὴν ἀμίλητη κόρη.

Στὴν αὐλὴ ἀντήχησε ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη μιὰ τραχιὰ
φωνή:

— Στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Ἄν θέλει ὁ Θεός... Ὁ Θεὸς
ἔσκυψε πάνω στὸν Προφήτη. Ὁ Θεὸς ἔσκυψε πάνω στὸν
Ἀγαπημένο. Στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἡ τύφλωσι νὰ χτυ-
πήσει τὰ μάτια τοῦ φθονεροῦ! Μὲ τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ,
τὸ πρῶτο εἶναι κορίτσι. Τὸ κορίτσι εἶναι αὐτὸ ποῦ με-
γαλώνει τὰ ἀδέρφια του. Θὰ τὴν ἀκολουθήσουν δέκα ἀγό-
ρια, ἴνσαλλαχ. Στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Οἱ προσευχὲς Του
πάνω στὸν Προφήτη μας.

Ἡ Σάλιμα σκούνησε τὴν κόρη της:

— Μὴ διανοηθεῖς νὰ σηκωθεῖς πάνω, Μάγια! Γιὰ κανέναν! Ἦρθε τώρα καὶ ἡ φιλενάδα τοῦ γέρου.

Ἡ Ζαρίφα βιάδιζε καμαρωτὰ πάνω κάτω στὸν μακρόστενο διάδρομο κάνοντας συχνές στάσεις, ἐπαναλαμβάνοντας ἀσταμάτητα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μπασμάλα.¹² Βύθιζε τὰ πόδια της στὸ περσικὸ χαλί γιὰ νὰ ἐλέγξει τὴν ἀπαλότητά του. Ἐκανε πέρα τὸ διάφανο ὕφασμα μὲ τὸ ὁποῖο εἶχε σκεπάσει τὸ δίσκο μὲ τὰ φρούτα καὶ τοὺς χουρμάδες, καὶ τοῦ ἔριξε μιὰ ἀστραπιαία ἐξεταστικὴ ματιά. Ἀνακάτεψε μὲ τὸ ἀσημένιο κουταλάκι τὴ ζαφορὰ μέσα στὸ φλιτζάνι γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ὅτι δὲν ἦταν ἀραιή. Ὑστερα συνέχισε τὸ δρόμο της μέχρι τὸ μεσαῖο δωμάτιο.

Ἡ Σάλιμα μουρμούρησε κοροϊδευτικά:

— Καλῶς ἦρθες, Ζαρούφ. Ἦρθες πολὺ νωρίς. Ἄν περιμένεις δέκα μέρες ἀκόμη... Τώρα πρέπει νὰ μὲ συγχωρήσεις, τὸ πόδι μου μὲ πονάει καὶ δὲν μπορῶ νὰ σηκωθῶ.

Ἡ Ζαρίφα ἔριξε τὸ τεράστιο σῶμα της στὸ πάτωμα, στὴν ἄκρη τῶν στρωσιδιῶν τῆς Μάγια. Ἀνάσαινε ἀργά:

— Ἐεκουράσου, μάτια μου, μὴ σηκώνεσαι. Πότε ἀλήθεια σηκώθηκες γιὰ τὴ Ζαρούφ;

Ἐκείνη ὥστόσο στριφογύρισε τὸ τεράστιο ἀσημένιο δαχτυλίδι στὸ δείκτη τοῦ δεξιοῦ της χεριοῦ καὶ ἴσα ποῦ ἔγειρε πάνω στὰ στρωσίδια:

---

12. *Μπισμιλλάχ ἀλ ραχμὰν ἀλ ραχίμ*: «Στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ Φιλεῦσπλαχνοῦ καὶ Ἐλεήμονα». Αὐτὴ ἡ ἔκφραση, μὲ τὴν ὁποία ξεκινᾷ τὸ Κοράνι, μὲ μιὰ λέξη ἀποκαλεῖται *μπασμάλα*.

—Τί κάνεις, Μάγια; Ἄξια, νὰ χαίρεσαι τὴν ὑγεία σου καὶ τὸ νεογέννητο, κόρη μου. Δὲν μπόρεσα νὰ ἔρθω νωρίτερα, ἐπειδὴ ὁ γιός μου ὁ Σάντζαρ ἀπόκτησε κι ἄλλο κορίτσι.

—Μαμπρουκίν,¹³ νὰ χαίρεστε τὸ νιόφερτο. Δὲν ἀκούσαμε τὰ νέα, εἶπε ἡ Σάλιμα.

Ἡ Ζαρίφα ἔγειρε κι ἄλλο πάνω στὴ Μάγια λέγοντας:

—Χθὲς ἦταν ποὺ ἐκείνη ἡ ὄχιὰ ἔκανε κι ἄλλο κορίτσι στὸν Σάντζαρ. Εἶχαμε πολλὴ δουλειά.

Ἡ Σάλιμα, ποὺ καθόταν ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Ζαρίφα, ἔσκυψε κοντύτερα στὴν κόρη της:

—Καὶ σήμερα; Ποῦ ἦσουν ἀπὸ τὰ ξημερώματα; Δὲν μπόρεσες νὰ ἔρθεις νὰ δεῖς τὴν κόρη τοῦ ἀφέντη σου; Ἡ λαϊκὴ σοφία λέει: «Τὰ πόδια βαδίζουν γρήγορα γιὰ χάρη τῆς καρδιάς ποὺ ἀγαπᾶς, ἀλλὰ ὅταν δὲν λαχταρᾶς, νιώθεις τὰ πόδια σου βαριά καὶ κουρασμένα».

Ἡ Ζαρίφα τεντώθηκε καὶ τὰ μάτια της στένεψαν:

—Ὅχι, μάτια μου. Τὸ ξέρεις ὅτι ὁ μεγάλος κύριος τρώει μόνο τὸ ψωμὶ τῆς Ζαρίφα. «Ὅποιον σὲ ποθεῖ νὰ τὸν ποθεῖς κι ἐσύ, ὅποιον σὲ διώχνει νὰ τὸν διώχνεις, κι ὅποιον σὲ ἀποφεύγει νὰ τὸν ἀποφεύγεις», λέει ὁ σοφός. Βλέπω κανεὶς δὲν ἦρθε ἀκόμη νὰ σᾶς ἐπισκεφτεῖ, οὔτε ἓνας δὲν ἦρθε νὰ πιεῖ τὸν καφέ του ἐδῶ... Μάγια, δῶσε μου τὸ μωρό... νὰ κάνω μερικὲς ἐπικλήσεις!

—Τὸ κοριτσάκι θέλει νὰ θηλάσει, εἶπε ἡ Σάλιμα.

Χαμογέλασε ἡ Ζαρίφα κι ἀνασήκωσε τοὺς ὤμους μὲ μιὰ ἔλαφριά, χορευτικὴ κίνηση.

13. Διπλὰ συγχαρητήρια.

—Τὸ ψάρι εἶναι ὅ,τι πρέπει γιὰ νὰ τῆς κατεβάσει γάλα.

—᾽Οχι ὅμως τόσο καλὸ γιὰ τὴ λεχώνα, Ζαρούφ, εἶπε ἡ Σάλιμα.

Ἡ Ζαρούφ γέλασε δυνατὰ:

—Ἡ λαϊκὴ σοφία λέει: «Δῶσε στὸν ἄρρωστο αὐτὸ ποὺ ἐπιθυμεῖ, ἀλλὰ μόνο ὁ Θεὸς θεραπεύει». Γιατί ὅμως νὰ μὴν τῆς δώσετε ἀλατισμένο ψάρι, τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ καλὸς μου ὁ Ἄμπντάλα τῆς ἔφερε σαράντα κοτόπουλα; Ἄκόμα κι αὐτὴ ἡ ὀχιὰ τοῦ Σάντζαρ, εἶπε ἡ Ζαρίφα, ἀπὸ καλοσύνη, ἔφερε ἓνα ζωντανὸ κοτόπουλο, μέλι καὶ βούτυρο ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ τῆς τὰ μαγειρέψω. Ὁ σοφὸς λέει: «Ὁ χορτάτος γάιδαρος κλοτσάει». Λησμονᾷ τίς μέρες ποὺ δὲν εἶχε ροῦχο νὰ φορέσει προτοῦ τὴν παντρευτεῖ ὁ γιὸς μου. Ἄχ μάτια μου, ἄχ γιέ μου Σάντζαρ! Ἡ τύχη σου λοξοδρόμησε μὲ τὴν ὀχιὰ ἐτούτη.

—Μάγια, σήκω καθιστὴ νὰ θηλάσεις τὸ μωρό, γκρίνιαξε ἡ Σάλιμα.

Ἡ Μάγια προσπάθησε νὰ σηκωθεῖ γιὰ νὰ καθίσει, καὶ ἡ Ζαρίφα φώναξε:

—Ἡ ὀχιὰ ποὺ εἶναι μὲ τὸν γιό μου θηλάζει ξαπλωμένη κι ὄχι καθιστὴ. Σὰν σκύλα. Ὀνόμασε τὸ κορίτσι Ρασὰ κι ὁ τρισάθλιος ὁ γιὸς μου λέξη δὲν ἔβγαλε. Ἄλλὰ τί νὰ πεῖ; Θὰ τὸν δάγκωνε ἂν ἄνοιγε τὸ στόμα του. Ἄντὶ νὰ τὴν ποῦνε Χαμπίμπα, Μαριάμ, Φάτιμα, τῆς ἔδωσαν αὐτὰ τὰ ὀνόματα: Μίρφατ καὶ Ραμπάμπ, Ναμπάμπ, Σακάμπ, Νταντάμπ, καὶ ἴσως, γιατί ὄχι, ἓνα ὄνομα ποὺ νὰ σημαίνει «αὐτὴ ποὺ βγάξει τὸ μάτι τοῦ διαβόλου»! Τί κόσμος! Κι ἐσύ, Μάγια, πῶς ὀνόμασες τὸ μωρό σου;

Ἡ Μάγια ἀπάντησε δίχως νὰ σηκώσει τὸ βλέμμα της ἀπὸ τὸ νεογέννητο:

— Λάντον.

Ἐπὶ τὸμα βουβάθηκε ἡ Ζαρίφα καὶ μετακίνησε τὸ τεράστιο σῶμα της ἀπὸ κάτω λέγοντας:

— Καλύτερα νὰ ἐτοιμάσω τὸ μεσημεριανό, λέω.

Ἡ Σάλιμα ἀναστέναξε ἀνακουφισμένη ὅταν εἶδε τὴ Ζαρίφα νὰ σηκώνεται πάνω καὶ νὰ κατευθύνεται στὴν κουζίνα. Ἄνησυχοῦσε μήπως ἢ μπλὲ ἀπόχρωση τῶν τοίχων τοῦ δωματίου ἦταν πρὸ σκοτεινὴ ἀπ' ὅσο ἔπρεπε, ἀλλὰ ἐκεῖνη προτιμοῦσε νὰ παραμείνει ἢ λεχῶνα κόρη της σὲ αὐτὸ τὸ δωμάτιο — ἦταν ζεστὸ καὶ στολισμένο μὲ ράφια γεμάτα μὲ ἀκριβὰ πορσελάνινα πιάτα, ἐκεῖ φύλαγε καὶ τὸ μπαούλο ποὺ τὸ εἶχαν ἐπιχρυσώσει ξανά, ὅπως ἐπίσης τὶς μαξιλάρες καὶ τὰ χαλιὰ τὰ κεντημένα καὶ ραμμένα μὲ ἰνδικὸ μετάξι. Ἡ Σάλιμα πρόσεχε πάντα τὴ διακόσμηση σὲ ὅλα τὰ πράγματα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κορμί της.

Ὅταν ἡ Σάλιμα ἄκουσε τὴ φωνὴ τῆς γυναίκας τοῦ μουεζίνη νὰ ζητᾷ ἄδεια νὰ περάσει, ἔσπευσε στὴν ἐξώπορτα γιὰ νὰ τὴ συναντήσῃ. Ἡ Ζαρίφα ἐμφανίστηκε καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν κουζίνα, ποὺ βρισκόταν στὴν ἀνατολικὴ γωνία τῆς αὐλῆς, καὶ μουρμούρισε δυνατά:

— Κοιτάχτε, κοιτάχτε, τὰ πόδια τῆς Σάλιμα εἶναι καλά, μπορεῖ καὶ σηκώνεται!

Ἐνῶσω ἡ Σάλιμα καὶ ἡ γυναίκα τοῦ μουεζίνη ἀντάλλασσαν θερμὲς χειραψίες, ἡ Ζαρίφα μὲ τὴ δυνατὴ φωνή της συνέχισε:

— «Ὁ ἀγαπημένος εἶναι πάντα ἀγαπημένος ὅποτεδῆποτε καὶ ἂν ἔρχεται, μὲ τὸ δυνατὸ φῶς τῆς μέρας ἢ

μὲ τὸ δεῖλι· ὁ ἀντιπαθητικὸς εἶναι ἀνεπιθύμητος ὅποτε κι ἂν ἔρθει». Αὐτὰ λέει ἡ λαϊκὴ σοφία.

Ἦστερα χτύπησε τὸ πόδι μὲ τὴν παλάμη τοῦ χειροῦ της καὶ μπῆκε στὴν κουζίνα.

Ἡ Σάλιμα καὶ ἡ γυναίκα τοῦ μουεζίνη ἔπιασαν μιὰ κουβέντα μὲ πολλὰ διαφορετικὰ θέματα, καθισμένες δίπλα ἀπὸ τὴ Μάγια ποὺ κοιτοῦσε διαρκῶς τὸ μωρὸ ποὺ θήλαζε σιωπηλὴ καὶ ἀπόμακρη. Ἡ γυναίκα τοῦ μουεζίνη εἶχε πρὶν πολλὰ χρόνια κατέβει ἀπὸ τὸ Σουμάλ.¹⁴ Τὸ ὄνομά της εἶχε ξεχαστεῖ, ἀφοῦ ὁ κόσμος τὴν ἀποκαλοῦσε πιά «ἡ γυναίκα τοῦ μουεζίνη».

Ἡ Ἄσμα κάθισε δίπλα τους.

— Ἄκου, μαμά! Πρέπει νὰ κάνεις ἐκεῖνο τὸ μεῖγμα γιὰ τὴ Μάγια, ἀκριβῶς ὅπως τὸ εἶπε ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου *Φροῦτα γιὰ τὸν ὁδοιπόρο*, μέ...

Ἡ Σάλιμα τὴ διέκοψε μὲ ἓνα γέλιο.

— Δὲν χρειάζομαι τὰ βιβλία τῆς Ἰατρικῆς καὶ τῶν γιατρῶν οὔτε ἐκεῖνα ποὺ θὰ μὲ μάθουν πῶς νὰ φροντίζω τὴν κόρη μου. Πέντε ψυχὲς μεγάλωσα καὶ κανεὶς δὲν μοῦ δίδαξε τίποτα. Τὰ μάτια σου θὰ πεταχτοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ διάβασμα τῶν βιβλίων.

— Κοίτα νὰ δεῖς, Μάγια, εἶπε ἡ Ἄσμα, ἡ σύγχρονη Ἰατρικὴ ἔχει ἀποδείξει ὅτι οἱ χουρμάδες ὠφελοῦν τίς λεχῶνες. Γράφτηκε καὶ στὸ Κοράνι ὅταν ἡ κυρά μας ἡ Μαριάμ κούνησε τὴ χουρμαδιά καὶ οἱ χουρμάδες ἔπιασαν καταπάνω της ὄριμοι καὶ γινωμένοι.

Ἡ Ἄσμα πρόφερε τὴ λέξη ὄριμοι στὴν κλασικὴ ἀραβικὴ γλῶσσα ὥστε νὰ ἐντυπωσιάσει τὴ γυναίκα

14. Σουμάλ: ἐπαρχία στὸ Βόρειο Ὀμάν.

τοῦ μουεζίνη, μὰ ἡ μητέρα της τὴν τράβηξε ἀπ' τὸ χέρι:

—Ξεκόλλα ἀπὸ τὴ Μάγια! Θὰ φάει μόνη της.

—Γιατί; ρώτησε ἡ Ἄσμα.

—Ἐπειδὴ εἶναι ἀκάθαρτη καὶ δὲν κάνει νὰ μοιραζόμαστε τὸ φαγητό της, ψιθύρισε ἡ γυναίκα τοῦ μουεζίνη.

Ἡ Ἄσμα ἐνοχλήθηκε. Ἦταν βέβαιη πὼς ὑπῆρχε ἓνα *Χαντίθ*¹⁵ τὸ ὁποῖο ἀνέφερε πὼς ὁ Ἄπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ εἶχε μὲ κάποιον τρόπο δηλώσει ὅτι ἡ γυναίκα μπορούσε νὰ καθίσει νὰ φάει ἢ νὰ πιεῖ μαζί μὲ ἄλλους ἀνθρώπους σὲ ὅποια κατάσταση κι ἂν βρισκόταν. Ὡστόσο δὲν εἶπε τίποτα σχετικὸ μὲ τὴ θρησκεία μπροστὰ στὴ γυναίκα τοῦ μουεζίνη.

Ἡ Ζαρίφα μπῆκε μέσα γιὰ νὰ σερβίρει τὸν καφέ. Ἦταν ἡ μόνη σκλάβα ποὺ μοιραζόταν μὲ τὶς κυρίες φαγητὸ ἀπὸ τὴν ἴδια πιατέλα. Εἶχε ἐπιβάλει ἡ ἴδια τὸ πρόνομιο στὶς κυρίες καὶ καμία δὲν εἶχε φέρει ἀντίρρηση. Τώρα εἶχε ἀρχίσει νὰ ρίχνει στὸ στόμα της μεγάλες μπουκιὲς χαλβὰ καὶ νὰ γλείφει ἀπολαυστικὰ τὸ λάδι ποὺ ἔμεινε στὸ χέρι της.

—Σιγά σιγά, Ζαρίφα. Μὴν ξεχνᾶς τὸ διαβήτη σου. Τὸ σῶμα σου δὲν εἶναι καὶ κοκαλιάρικο, μάσαλλαχ.¹⁶

15. *Χαντίθ*: οἱ προφορικὲς καὶ ἀπὸ στόμα σὲ στόμα καταγραφὲς τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων τοῦ Προφήτη Μωάμεθ. Βασικὸ θεμέλιο τοῦ Ἰσλάμ, τὸ δεύτερο μετὰ τὸ Κοράνι. Ἀναφέρεται συχνὰ ἀπὸ τοὺς μουσουλμάνους.

16. *μάσαλλαχ*: ἡ ἔκφραση κατὰ λέξη σημαίνει «ὅπως ἐπιθυμεῖ ὁ Ἄλλάχ» καὶ χρησιμοποιεῖται πολλὲς φορὲς γιὰ νὰ δείξουμε ἐκπληξῆ ἢ θαυμασμό πρὸς τὸν ἀποδέκτη.

Ἡ Ζαρίφα χαχάνισε δυνατά:

— Τί διαβήτης καὶ κουραφέξαλα; Τί νὰ μὲ φοβίσει δηλαδή; Ὁ θάνατος ἔρχεται μόνος του, κυρά μου. Τί ὠφελεῖ νὰ βασανιζόμαστε; Καὶ τὸ σῶμα μου, μάσλλαχ, εἶναι μιὰ χαρά. Εἶθε νὰ τυφλωθεῖ ὁ φθονερός! Δὲν ἀκούω τὰ λόγια τῶν γιατρῶν. Διαβήτης-ξεδιαβήτης! Ὁ σοφὸς λέει: «Τὸ κρέας τῆς νιότης τὸ τρῶνε τὰ γηρατειά».

Γέμισε πάλι τὸ φλιτζάνι καὶ ἤπιε ἀποφασιστικά, ἐνῶσω τὰ πρησμένα της δάχτυλα γλιστροῦσαν καταπάνω του.

Ἡ γυναίκα τοῦ μουεζίνη χαμογέλασε.

— Ἄς σὲ συγχωρέσει ὁ Ἄλλάχ, Ζαρίφα. Τὸ κρέας τῆς νιότης τὸ τρῶνε τὰ γηρατειά; Πόσο πιὸ μεγάλος νὰ εἶναι κανεὶς, Ζαρίφα; Ἡ συγχώρεση τοῦ Ἄλλάχ νὰ συνοδεύει πάντα τὶς μεγάλες ἀνθρώπινες ἐλπίδες! Εἶσαι τουλάχιστον πενήντα...

Ἡ Ζαρίφα σήκωσε τοὺς ὤμους της.

— Καὶ τί εἶναι τὰ πενήντα, κυρά μου; Τὰ πενήντα εἶναι ἡ κορυφή τῆς νιότης. Ὁ γιός μου μόλις ἀπέκτησε παιδί. Δὲν εἶχα γίνεи γιαγιά προτοῦ φτάσω τὰ σαράντα, ὅπως γίνονται πολλές.

Ἡ Σάλιμα καμώθηκε πὼς δὲν εἶχε προσέξει τὰ καρφιά τῆς Ζαρίφα, ποὺ τὴν εἶχε βάλει στόχο, καὶ καταπιάστηκε νὰ τρῶει ἕνα πορτοκάλι. Δὲν τὴ στενοχωροῦσε τὸ γεγονός ὅτι εἶχε γίνεи γιαγιά λίγο μετὰ τὰ σαράντα της χρόνια καὶ ἀδιαφόρησε γιὰ τὶς κουβέντες τῆς Ζαρίφα, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ γυναίκα τοῦ μουεζίνη ποὺ εἶπε:

— Στ' ἀλήθεια, Ζαρίφα, δὲν εἶσαι καθόλου μεγάλη. Ὡστόσο βιάστηκες νὰ παντρέψεις τὸ ἀγόρι σου.

Ἡ Ζαρίφα ἀνασηκώθηκε στὴ θέση της, κατὰ πτε τοῦ γλυκοῦ καὶ κοίταξε τὴ γυναίκα τοῦ μουεζίνη κατὰ μάτα.

—“Ἐλεος! Δὲν ἤξερα πὼς ἦταν τέτοια ὀχιά. Ὁ πατέρας της πέθανε, καὶ στοὺς νεκροὺς δείχνουμε μόνο ἔλεος. Ἡ κακομοίρα ἢ μάνα της τρελάθηκε. Ἡ κοπέλα εἶναι συγγενὴς μας, σκέφτηκα, ἀπὸ τὴν ἴδια μήτρα, ἁμαρτία νὰ τὴν παρατήσουμε. Ἄρα ἦταν καλύτερα πὺ πὰντρεψα τὸν Σάντζαρ, ἢ ἔπρεπε νὰ τὸν ἀφήσω νὰ τὸν παραλάβουν ἐκεῖνοι οἱ ἄντρες;

Ἡ Σάλιμα τὴν κοίταξε θυμωμένα, αὐστηρά, καὶ ἡ γυναίκα τοῦ μουεζίνη κούνησε τὸ κεφάλι της.

—“Ἄς σὲ συγχωρέσει ὁ Ἄλλὰχ γι’ αὐτὰ τὰ λόγια.

Γυναικεῖες φωνὲς ἀκούστηκαν, ὅλο καὶ πιὸ πολλές, πὺ ζητοῦσαν νὰ περάσουν μέσα. Ἡ Σάλιμα ἔγνεψε στὴν Ἄσμά, ἢ ὁποῖα σηκώθηκε βαριεστημένα. Δὲν εἶχε καθόλου πειστεῖ πὼς δὲν εἶχε δικαίωμα, ὡς ἀνύπαντρη, νὰ παρευρεθεῖ σὲ συζητήσεις παντρεμένων γυναικῶν. Τὴν «πέιρα τῆς ζωῆς», ἀπὸ τὴν ὁποῖα προσπαθοῦσε ἢ παράδοση νὰ τὴν προφυλάξει, μποροῦσε εὐκόλα νὰ τὴ βρεῖ μέσα στὰ βιβλία. Ἄχ, τὰ βιβλία! Στὸ νοῦ τῆς Ἄσμά ἦρθε ἡ ἀπόλυτη ἀπόλαυση πὺ τῆς πρόσφεραν τὰ βιβλία καὶ τάχυνε τὸ βῆμα.

Ἄμπντάλα

Στὰ ταξίδια μου, ὅσο πολλὰ κι ἂν εἶναι, πάντα προτιμῶ τὴ θέση δίπλα στὸ παράθυρο. Μοῦ ἀρέσει νὰ παρατηρῶ ἀπὸ ψηλὰ τίς πόλεις ἐνῶ αὐτὲς σβήνουν καὶ σταδιακὰ ἔξαφανίζονται. Ἡ Λάντον μοῦ εἶχε πεῖ κάποτε:

— Πατέρα, πολὺ ταξιδεύεις.

Δὲν τῆς εἶπα ὅτι ἐμεῖς ποὺ ζοῦμε στὴν ξενιτειὰ γνωρίζουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας καλύτερα — ὅπως γίνεται μὲ τὴν ἀγάπη. Ἡ Λάντον δὲν γνωρίζει πολλὰ γιὰ τὰ ξένα μέρη, μπορῶ ὅμως νὰ πῶ στὰ σίγουρα ὅτι γνωρίζει τὴν ἀγάπη. Ἡ ἐπίμονη ἀντίστασή της στὰ χτυπήματα τῆς μάνας της μὲ ἱκανοποιούσε καὶ μὲ πονοῦσε τὸ ἴδιο, ὥσπου ἔδωσα τὴ λύση καὶ τὴν λογοδότησα μαζί του.

— Τί ξέρεις ἐσὺ ἀπὸ ἀγάπη; Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἀνοιξες τὰ μάτια σου σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, μόνο τὸν πατέρα μου ἔχεις δεῖ. Πόσων χρονῶν ἦσουν ὅταν σὲ πάντρεψαν μαζί του; ρώτησε τὴ μητέρα της.

Νόμιζε πὼς ἔλειπα ἀπὸ τὸ σπῆτι, μὰ ἐγὼ ἤμουν ἐκεῖ καὶ τὴν ἄκουσα. Ἡ Μάγια ἔβαλε τὰ γέλια... ὑπῆρχε κάτι τρομακτικὸ καὶ βίαιο σ' ἐκεῖνο τὸ γέλιο. Δὲν τῆς ἔδωσε καμία ἀπάντηση. Δὲν τῆς εἶπε πὼς μ' ἀγαποῦσε οὐτε πὼς μὲ εἶχε ποτὲ ἀγαπήσει. Δὲν εἶπε κουβέντα.

Ἄο πατέρας μου εἶναι τώρα ἐτοιμοθάνατος κι ἐγὼ πνίγομαι, ἀσφυκτιῶ. Οἱ καθετῆρες ποὺ μπῆκαν στὸ κορμί του στράγγισαν τὴ ζωὴ ἀπὸ μέσα μου. Μουρμούριζε ἀκαταλαβίστικα λόγια κι ἐγὼ ἔμεινα νὰ κλαίω δίπλα στὸ κρεβάτι του μέχρι τὴν αὐγή. Ὁ Μοχάμαντ ἦταν τότε μόλις ἑνὸς ἔτους, καὶ δίπλα στὸ κρεβάτι τοῦ ἐτοιμοθάνατου πατέρα σκεφτόμουν κι ἐκεῖνον. Ἡ Λάντον ἔμαθε τὸ θάνατό του κι ἄρχισε νὰ οὐρλιάζει, ἐνῶ ἡ Μάγια τὴ μάλωνε λέγοντας πὼς οἱ φωνές πονοῦν τὸν νεκρό. Χρόνια πρὶν, μοῦ εἶχε πεῖ:

— Δὲν βλέπεις λοιπὸν ὅτι τὸν παρατραβᾷς τὸ σεβασμὸ στὸν πατέρα σου;

Τότε τὴν εἶχα μαλώσει γιὰ τὰ λεγόμενά της.